

Giv naturen plads på din sommerhusgrund

Præsentation Henrik Grüttner

- Biolog fra Københavns Universitet 1981
- Har arbejdet med industrimiljø, men haft naturen som hobby
- Siden 1994 ejer af en naturgrund ved Skærby Strand
- Organiserede i 2010-12 et projekt om Naturpleje for Skærby strand
- Siden 2018 med i DN Odsherreds bestyrelse som næstformand
- Startede i 2019 projektet 'Naturagenter', hvor vi besøger fritidshusgrundejere og giver gode ideer

Glad for at fotografere...

Udfordringerne

- Naturen er styret af geologien, historien og omgivelserne
- Naturen er rodet og uforudsigelig – men mangfoldig!
- Det kræver overskud at slippe kontrollen...
- Naturen udvikler sig langsomt (- ting tager tid...!)

Naturen er presset i Danmark – giv den mere plads i Odsherred

Måske tænker du, at naturen er noget, vi har nede ved stranden – eller i skoven, hvor vi går tur. Det er jo rigtigt, men sommerhusgrundene kan noget helt særligt.

Sommerhusgrundene udgør ca. 20% af kommunens areal og er ofte udstykket fra de naturtyper, der er særligt under pres, nemlig strandenge/-overdrev, enge eller de tørre lyngklædte overdrev på bakkerne. Derfor har det, der sker på sommerhusgrundene, stor betydning for naturen i kommunen.

En sommerhusgrund med en blanding af træer, buske og åbne områder med græs, vil virke som et skovbryn – og skovbryn er kendt for at rumme særlig mange forskellige dyr og planter – det vi i dag kalder stor biodiversitet.

Dette er med til at forklare, hvorfor vi kan finde så mange forskellige småfugle på de vilde naturlige sommerhusgrunde.

Sommerhusområderne har også en vigtig funktion som biologiske korridorer – altså de områder som dyr og planter bruger, når de udbreder sig fra et sted til et andet.

Fugle, vildt, insekter og forskellige planter. Alle har de brug for at kunne skjule sig og finde noget at leve af i landskabet.

TÆNK HVIS...

... vi i Odsherred kan vise, hvordan mennesker og natur kan leve sammen i sommerhusområderne – og samtidig fastholde den oprindelige natur.

Danmarks
Naturfredningsforening

UNESCO Global Geopark Odsherred

GIV NATUREN PLADS PÅ DIN SOMMERHUSGRUND

Gør noget vildt!

Ny folder!

Danmarks
Naturfredningsforening

Forskellige naturtyper kræver forskellig pleje

Vejledningen fra Skærby Strand fortæller om plejen af:

- Klit og klithede
 - Hede og hedemose
 - Overdrev og strandoverdrev
 - Eng
 - Egekrat
 - Skovgrunde
-
- Indeholder en liste over anbefalede buske og træer
-
- Beskriver karakterplanter for de forskellige naturtyper

http://www.skaerbystrand.dk/Naturpleje_Skaerby_WEB.pdf

Naturgrunde

SKÆRBY STRAND GRUNDEJERFORENING

Anbefalinger til udvikling og pleje af forskellige naturtyper

Historiske kort på nettet

1808 – 1860

Oprindelige naturtyper:

- Sø og eng
- Tørre sandede overdrev

KRAK 1954

Efter dræning
/afvanding
mest eng og
overdrev

Man kan vælge at
gå mod naturen:
dvs.

**Trimme
frodigheden**

- eller man kan
vælge at gå med
naturen:
dvs. **acceptere
frodigheden...**

Lokal DN Odsherred tilgang

GENERELLE RÅD TIL FRITIDSHUSGRUNDEJERNE

1. Lad græsset blive højt – måske bare på en del af grunden...

»Græshopper kan simpelthen ikke tåle, at der bliver slået om sommeren. De bliver knust i plæneklipperen«,

siger biolog Jens Reddersen fra Nationalpark Mols Bjerger.

Det samme gælder mange andre insekter.

Mange fugle lever af græshopper, f.eks. Tornsangeren.

Her **Lille Lynggræshoppe** som er kritisk truet i Danmark...

Foto: Hjalte Kærby

På næringsrig jord
en ø af højt græs og
vilde planter i
græsplænen

På mager jord kan
sådan et blomster-
overdrev opstå af
sig selv, hvis man
kan lade være med
at blande sig...

Og så kommer
sommerfuglene!

Blåmunke og
Harekløver i en
udpint 'plæne'

NB: Også en
Rynket Rose
spirer...

Jens Reddersens illustration

Det farligste dyr i den danske naturhave?
Maskinglad mandlig pensionist med havetraktor og uden pillefyr

Klip græsset sent efterår eller tidligt forår, så skader du ikke de mange fremspirende urter – eller de små insekter

NB: Husk altid at køre afklippet væk

2. Lad stubbene stå, når du fælder træer

Stubbene giver livsgrundlag for masser af insekter...

Især biller lever af træ. Her et par eksempler ->

Når de forlader træet efter nogle år som larver, efterlader de et hul, som de enlige vilde bier kan udnytte som reder for deres larver.

Stor Træhveps – helt ufarlig selv om den prøver at ligne den Store Gede-hams

Rød Blomsterbuk – hun og to hanner. Larverne lever i dødt fyrre- eller grantræ.

Stubbene kan være
ret dekorative...

3. Lad noget af kvaset blive på grunden, når du fælder træer

Kvaset giver skjul for insekter, fugle og andre dyr

Et kvashegn er et fantastisk spisekammer for mange småfugle bl.a. fordi det er fuldt af edderkopper og andet småkryb

NB: Pas på du ikke skaber en brandrisiko...

Pindsvinet er glad for at skjule sig i en kvasbunke om dagen

Et kvashegn kan
godt være smukt
udformet

4. Plant hjemmehørende buske og træer I

Insekterne har vænnet sig til
de danske hjemmehørende
buske og træer gennem
hundredvis af år

*De kan ikke leve af de
importerede buske som f.eks.
Rododendron*

Brug i stedet **Tjørn, Slåen,
Hyld, Tørst** osv.

Her en **Kobberguldbasse** som mæsker sig i pollen fra
en **Hvidtjørn**

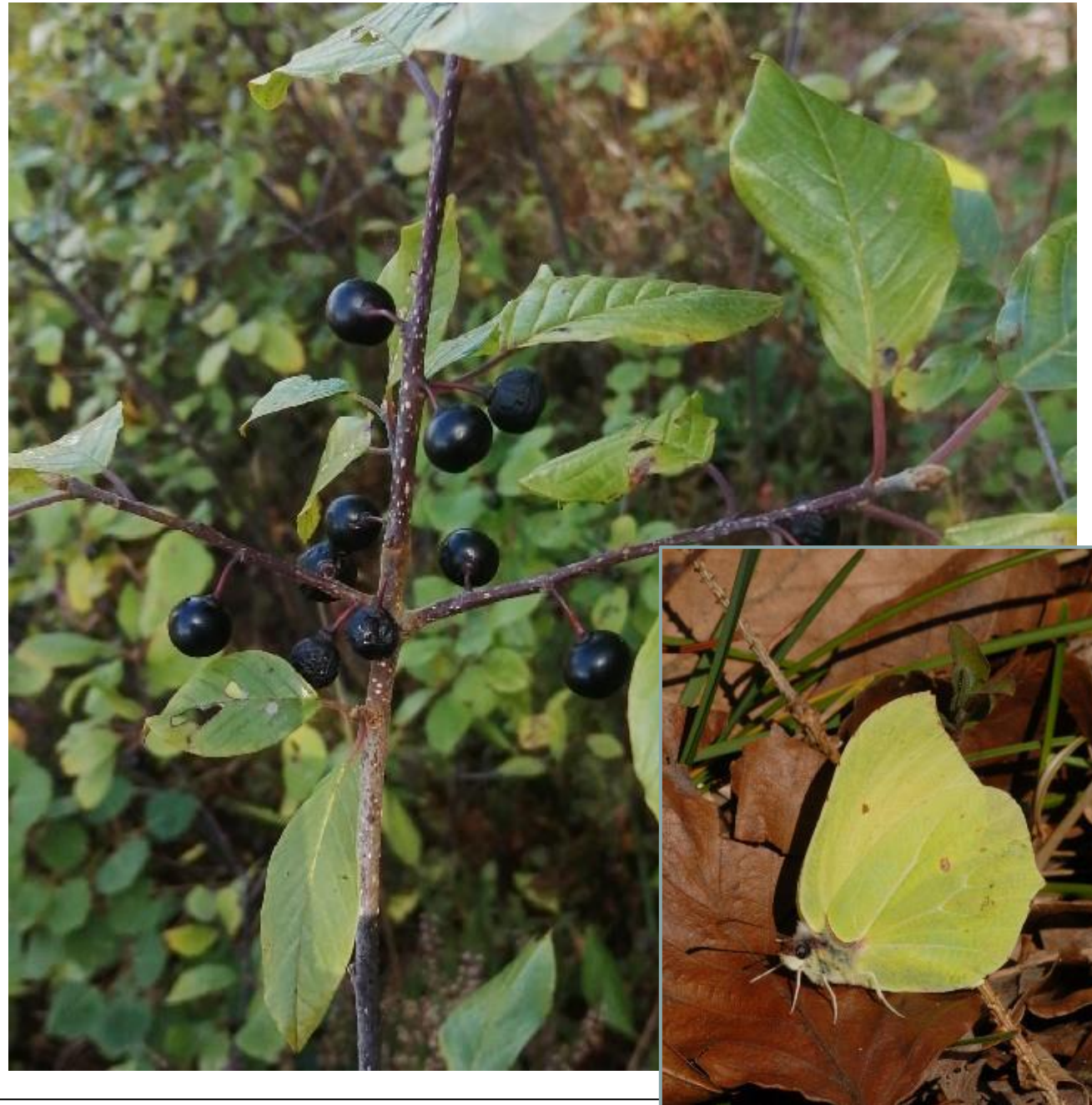
4. Plant hjemmehørende buske og træer II

**Insekterne har vænnet sig til
de danske hjemmehørende
buske og træer gennem
hundredvis af år**

Egetræer kan eksempelvis
være 'værter' for 8-900
forskellige organismer fra
galhvepse til sommerfugle...

Tørst er vært for den
smukke **Citronsommerfugl**

Foto: Jan Fischer Rasmussen og Erik
Frøsig

5. Undgå gødning og muldjord på din fritidshusgrund

»Muldjord og gødning er gift for de vilde planter – og dermed for sommerfuglene«, siger Michael Stoltze, sommerfugleekspert.

Det er de planter, som trives på næringsfattig jord, som er pressede – og dermed de insekter, som lever af disse planter.

Her **Foranderlig Blåfugl** på **Smalbladet Timian** – en plante som kræver næringsfattig jord.

Overflod af næring
på kommunens
areal ved Vangen i
Nykøbing – fordi
folk bruger arealet
som affaldsdepot /
kompostbunke

Resultat: Tæt
beplantning med
Brændenælder

- Og ja, der er flere
sommerfugle som
lever af nælder,
men det er ikke
dem der er truede...

- Og Nælderne
kvæler den naturlige
bevoksning af bl.a.

Blodrød
Storkenæb og
Liden Skjaller

6. Lav bunker eller stensætninger af natursten

Sten holder på varmen, og giver skjulesteder

Mange små dyr har brug for steder, hvor de kan varme sig

Stenene giver også skjulesteder for en masse forskellige smådyr og insekter.

Skovfirben/Almindeligt firben soler sig på en sten så ungerne kan udvikles. Den føder nemlig levende unger.

En stensætning kan være smuk hele året. Her med bregnen **Engelsød** og forskellige mosser

7. Sørg for vand til fugle og insekter i de tørre måneder

Om sommeren kan de være svært for fugle og insekter af finde ferskvand

Mange fugle har brug for ferskvand til deres fordøjelse. Hjælp dem med en 'fuglebad' eller en lille havedam...

...

Skovdue drikker vand af en udhulet sten. Der kommer mange fugle i dagens løb...

8. Bekæmp de invasive planter

De invasive planter ødelægger naturen ved at overvokse alt andet.

Typisk er der ingen insekter e.l. der kan leve af dem, så de har ingen naturlige begrænsninger/fjender...

Rynket rose - en gammel kending - sammen med **Vårbrandbæger** - en ny invasiv art langs kysterne

8. Bekæmp de invasive planter

De invasive planter ødelægger naturen ved at overvokse alt andet.

Typisk er der ingen insekter e.l. der kan leve af dem, så de har ingen naturlige begrænsninger/fjender...

- Det handler om:
 - Rynket Rose
 - Japansk pileurt + Kæmpe-Pileurt
 - Kæmpe Bjørneklo
 - Tusindtop
 - Pilebladet Spiræa
 - Canadisk Gyldenris
 - Glansbladet Hæg
 - Kæmpe-Balsamin
 - Gyvel

9. Få sammenhæng i jeres område ved at tale med naboerne...

Naturen respekterer ikke skelpælene, og mange beplantninger bliver smukke, hvis de får lov til at udvikle sig på tværs af grundene.

Og fordi den viden, du efterhånden skaber om naturen på din grund, ikke nødvendigvis ligger lige for hos alle mennesker.

Men **den viden må gerne brede sig som ringe i vandet...**

9. Få sammenhæng i jeres område ved at tale med naboerne...

Det handler om at dele sin glæde ved det der lykkes.

Vis f.eks. en beplantning du er særlig glad for, eller fortæl hvilke fugle eller sommerfugle, du har set.

Giv gode råd, men kun hvis du bliver spurgt!

Husk altid, at der er mange måder at gøre tingene på, og naturen kan trives med mange af dem

Ny DN kampagne

SLIP HAVEN FRI

Ny DN-kampagne

- **Slip haven fri**
- 10 natur-elementer
- Mulighed for tilmelding og opgørelse på www.sliphavenfri.dk
- **Stickers kan afhentes gratis i Rema1000 (fra 18. juni)**
- - hvor man også kan købe vilde naturligt hjemmehørende stauder – f.eks. Røllike, Blåhat og Knopurt

De 10 naturelementer

- Vand
- Gamle træer
- Grenbunke
- Mange slags blomster*
- Buske*
- Døde træer
- Sten
- Jordvold
- Varmt og tørt område
- Bolig til dyr

***NB: Hjemmehørende!**

Jeg vil gerne tilmeldes og lover at min have:

✓ Holdes giftfri

Ved at droppe giften i haven, passer du godt på naturen, grundvandet og dig selv.

✓ Slippes fri på mindst 20% af min haves grønne areal

Naturen har brug for plads og variation i form af forskellige levesteder. Jo mere plads du slipper fri, jo mere hjælper du biodiversiteten i Danmark.

Step 2 ud af 3

Hvilke naturelementer har du, eller vil du lave i din have?

Hold musen over for at læse mere

☐ Vand	☐ Døde træer
☐ Gamle træer	☐ Sten
☐ Grenbunke	☐ Jordvold
☐ Mange slags blomster	☐ Varmt og tørt område
☐ Buske	☐ Bolig til dyr

Naturscore: 0 ud af 10 point

ⓘ Du skal vælge mindst et naturelement

Fortsæt

DE FIRE HAVETYPEN

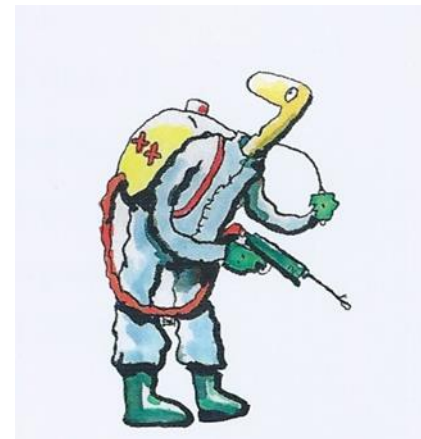
Vi ved godt, at der er forskellige interesser:

Inspireret af: Bella Marckmann 2005: Haven – paradis eller slagmark.

Øko-romantikere ('Lad tusind blomster blomstre')

Ordensaktivister ('Ordnung muss sein')

Slappere ('Kun en tåbe frygter ikke haven')

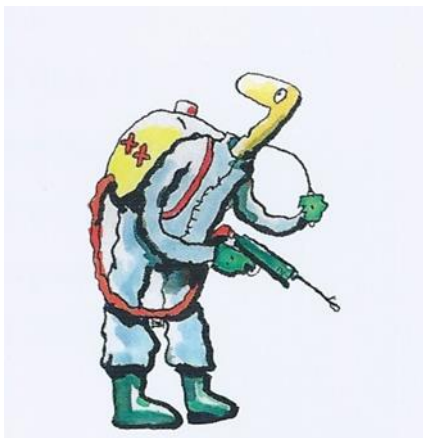
Nussere ('med min hakke, min skovl og min spade')

Ordensaktivister

Karakteristika:

- Skifter gerne jorden ud for at få ønskede vækster
- Kan godt finde på at sprøjte
- Vigtigt at andre synes, haven er pæn
- Vigtigt at undgå ukrudt i haven
- En skam at andre lader haven gro til...

Forslag til denne gruppe:

- Plant hjemmehørende buske for at hjælpe sommerfugle og bier - f.eks.: Tørst (god for Citronsommerfugl), Egetræer (gode for 8-900 forskellige insekter) eller Stikkelsbær (god for 'Harlekin' / Stikkelsbæersmåler).
- Prøv at dyrke de hjemmehørende naturlige stauder – f.eks. Kattehale, Hjortetrøst eller Sæbeurt – eller andre hjemmehørende arter der passer godt i et staudebed.

Nussere ('med min hakke, min skovl og min spade')

Karakteristika:

- 'Vedligeholdelsesfri have ville kede mig...'
- 'Haven holder mig i form!'
- Dyrker egne grøntsager
- I haven hver dag
- Proces-orienteret

Forslag til denne gruppe:

- Prøv at lade være med at slå en del af græsset og så finde og 'nurse' de hjemmehørende naturlige stauder – f.eks. Blåhat, Torskemund eller Perikon.
- Prøv at give plads til de vilde hjemmehørende grøntsager og krydderurter – f.eks.: Kvan eller Spansk Kørvel, Stikkelsbær eller Blåbær, Oregano eller Malurt.

Slappere ('Kun en tåbe frygter ikke haven')

Karakteristika:

- 'Godt at der er langt til naboen...'
- Haven en kilde til dårlig samvittighed
- Foretrækker at slappe af...
- For besværligt at dyrke egne grøntsager
- Vil helst være i fred i haven
- Tænker ikke på haven om vinteren

Forslag til denne gruppe:

- På naturgrunden glæder man sig over det der vil vokse...!
- Tænk på alt det arbejde man sparer ved ikke at skulle slå græsset mange gange hver sommer – eller klippe hæk...!
- Hvis man vil undgå at det hele bliver til skov, skal man dog slå græsset om efteråret – gerne med le eller græstrimmer – og samle høet sammen og køre det væk.
- Så en koncentreret indsats i efterårsferien...

Øko-romantikere ('Lad tusind blomster blomstre')

Karakteristika:

- Vil gerne bevare gamle træer og planter
- Ked af det, når andre fælder store træer
- Meget ordentlige haver er kedelige
- Ukrudt kan godt være kønt
- Alle private haver skulle være økologiske
- Foretrækker vilde planter

Forslag til denne gruppe:

- Prøv at finde og 'nurse' de hjemmehørende naturlige stauder – f.eks. Blåhat, Torskemund eller Perikon – og mange andre.
- Prøv også at lære græsserne at kende. De kan være ret smukke – og er nyttige for mange insekter – bl.a. Randøje-sommerfuglene, hvis larver lever af græs.

Hvor finder I

MERE VIDEN OG INSPIRATION

Vi håber grundejerforeningerne vil:

- Tage emnet 'Giv naturen plads på din sommerhusgrund' op på sommerens generalforsamlinger, og opfordre medlemmerne til at tilslutte sig '**Slip haven fri – kampagnen**'
- Nedsæt eventuelt et udvalg, som kan hjælpe dem der gerne vil være mere vilde – og som kan finde den oprindelige naturtype for udstykningen...
- Mere viden om natur og naturpleje på naturgrunde findes bl.a. her: <https://odsherred.dn.dk/naturen-i-odsherred/sommerhusgrunde-er-ogsaa-natur>
- Kontakt eventuelt 'naturagenterne' – se <https://odsherred.dn.dk/naturen-i-odsherred/faa-besoeg-af-naturagenterne/>

TAK FOR ORDET

